EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

15. juuni 2006 *

Kohtuasjas C-466/04,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Tribunal Superior de Justicia de Cantabria (Hispaania) 1. oktoobri 2004. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. novembril 2004, menetluses

Manuel Acereda Herrera

versus

Servicio Cántabro de Salud,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann, kohtunikud K. Schiemann, N. Colneric, K. Lenaerts (ettekandja) ja E. Juhász,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

kohtujurist: L. A. Geelhoed,
kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 24. novembri 2005. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Hispaania valitsus, esindajad: E. Braquehais Conesa ja J. M. Rodríguez Cárcamo,

— Belgia valitsus, esindaja: M. Wimmer,

— Iirimaa, esindaja: D. O'Hagan, keda abistas N. Hyland, *BL*,

— Küprose valitsus, esindaja: C. Lycourgos,

— Poola valitsus, esindajad: E. Buczkowska ja T. Nowakowski,

— Soome valitsus, esindaja: T. Pynnä,

— Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: S. Nwaokolo, keda abistas *barrister* S. Lee,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: R. Vidal ja D. Martin,

olles 19. jaanuari 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT L 149, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35), muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3; edaspidi „määrus nr 1408/71"), artiklite 22 ja 36, samuti EÜ artiklite 10, 12, 49, 81, 82, 87 ja 249 tõlgendamist.

2 See taotlus on esitatud vaidluses, mis tekkis Servicio Cántabro de Salud'i (Kantaabria autonoomse piirkonna tervishoiuteenistus, edaspidi „SCS") keeldumisest hüvitada Hispaania elaniku M. Acereda Herrera Prantsusmaal saadud haiglaravil tekkinud sõidu-, elamis- ja ülalpidamiskulud ja teda saatnud perekonnaliikme kulud.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

3 Määruse nr 1408/71 artikli 22 pealkirjaga „Viibimine väljaspool pädevat riiki. Naasmine või elama asumine teise liikmesriiki haiguse või raseduse ajal või sünnitusjärgsel ajal. Vajadus minna teise liikmesriiki, et saada asjakohast ravi" lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Töötajal või füüsilisest isikust ettevõtjal, kes vastab pädeva riigi õigusaktide tingimustele õiguse kohta saada hüvitist, arvestades vajadusel artikli 18 sätteid, ning

a) kelle olukord muudab vajalikuks viivitamatu hüvitiste saamise teise liikmesriigi territooriumil viibimise ajal

või

[...]

c) kellele pädev asutus on andnud loa minna teise liikmesriigi territooriumile, et saada seal vajalikku ravi,

on õigus saada:

i) mitterahalisi hüvitisi, mida pädeva asutuse nimel annab viibimis[...]kohajärgne asutus vastavalt tema poolt kohaldatavatele õigusaktidele, nii nagu oleks see asutus kõnealuse isiku kindlustanud; hüvitiste andmise kestus on siiski reguleeritud pädeva riigi õigusaktidega;

ii) rahalisi hüvitisi, mida annab pädev asutus vastavalt tema poolt kohaldatavatele õigusaktidele [...].

2. [...]

Lõike 1 punkti c alusel nõutava loa andmisest ei või keelduda, kui kõnealune ravi kuulub hüvitiste hulka, mis on ette nähtud selle liikmesriigi õigusaktidega, kelle territooriumil asjaomane isik elab ja kus tal puudub võimalus saada sellist ravi aja jooksul, mis harilikult kulub kõnealuse ravi saamiseks elukohajärgses liikmesriigis, võttes arvesse tema tervislikku hetkeseisundit ja haiguse eeldatavat kulgu.

[...]"

4 Määruse nr 1408/71 artikkel 23 ütleb:

„1. Kui liikmesriigi õigusaktid sätestavad, et rahaliste hüvitiste arvutamine peab põhinema keskmisel töötasul või keskmistel sissemaksetel, määrab sellise liikmesriigi pädev asutus sellise keskmise töötasu või keskmised sissemaksed kindlaks üksnes sellise töötasu või selliste sissemaksete põhjal, mis on saadud või tehtud nimetatud liikmesriigi õigusaktide alusel.

2. Kui liikmesriigi õigusaktid sätestavad, et rahaliste hüvitiste arvutamine peab põhinema normtöötasul, arvestab sellise liikmesriigi pädev asutus üksnes sellist normtöötasu või vajadusel keskmist normtöötasu, mis on saadud nimetatud liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud perioodide eest.

3. Kui liikmesriigi õigusaktide kohaselt oleneb rahaliste hüvitiste suurus pereliikmete arvust, võtab sellise liikmesriigi pädev asutus arvesse ka asjaomase isiku neid pereliikmeid, kes elavad mõne teise liikmesriigi territooriumil, nii nagu nad elaksid pädeva riigi territooriumil."

5 Määruse nr 1408/71 artikkel 36 sätestab:

„1. Ühe liikmesriigi asutuse poolt teise liikmesriigi asutuse nimel vastavalt käesolevale peatükile antud mitterahalised hüvitised makstakse täielikult tagasi.

2. Lõikes 1 osutatud tagasimaksed määratakse kindlaks ja tasutakse artiklis 98 osutatud rakendusmääruses sätestatud korras kas tõendite esitamisel tegelike kulude kohta või ühekordse maksena.

Viimasel juhul peavad ühekordsed maksed olema sellised, mis tagaksid, et tagasimakse vastaks võimalikult tegelike kulude suurusele.

3. Kaks või enam liikmesriiki või nende pädevad võimuorganid võivad ette näha teistsuguse tagasimaksmisviisi või loobuda igasugusest tagasimaksmisest nende jurisdiktsiooni all olevate asutuste vahel."

6 Määruse nr 1408/71 peatüki „Tööõnnetused ja kutsehaigused" artikkel 59 pealkirjaga „Tööõnnetuse all kannatanud või kutsehaigust põdeva isiku transportimise kulud" ütleb järgmist:

„1. Selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusaktid näevad ette tööõnnetuse all kannatanud või kutsehaigust põdeva isiku elukohta või haiglasse transportimise kulude hüvitamise, kannab vastavad kulud ka isiku transportimise puhul elukohta või haiglasse sellise teise liikmesriigi territooriumil, kus see isik elab, tingimusel et kõnealune asutus on andnud selliseks transportimiseks eelnevalt loa, arvestades nõuetekohaselt transportimist õigustavaid asjaolusid. Selline luba ei ole nõutav piirialatöötaja puhul.

2. Selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusaktid näevad ette tööõnnetuse tagajärjel hukkunu laiba matusepaika transportimise kulude hüvitamise, hüvitab vastavalt tema kohaldatavate õigusaktide sätetele samasugusesse paika transportimise kulud sellise teise liikmesriigi territooriumil, kus oli kõnealuse isiku elukoht õnnetuse toimumise ajal."

7 Vastavalt nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72, millega määratakse kindlaks määruse nr 1408/71 rakendamise kord (EÜT L 74, lk 1; ELT eriväljaanne 05/01, lk 83), muudetud ja ajakohastatud määrusega nr 118/97 (edaspidi „määrus nr 574/72") artiklitele 18 ja 24 on määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti c alapunktis ii sätestatud hüvitiste saamise eelduseks see, et isik esitab „teate töö lakkamise kohta, või kui see on pädeva või elukohajärgse asutuse kohaldatavates õigusaktides ette nähtud, töövõimetustõendi, mille on andnud kõnealuse isiku raviarst".

8 Nagu tuleneb Euroopa ühenduste võõrtööliste sotsiaalkindlustuse halduskomisjoni 7. oktoobri 1993. aasta otsusest nr 153 (94/604/EÜ), mis puudutab määruste nr 1408/71 ja nr 574/72 rakendamiseks vajalike vormide kavandeid (E 001, E 103–E 127) (EÜT 1994, L 244, lk 22), on vorm E 112 vajalik tõend, et rakendada määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti c alapunkti i.

Liikmesriigi õigusnormid

9 Ajal, mil määrus nr 1408/71 jõustus Hispaania suhtes, s.o 1. jaanuaril 1986, reguleeris Hispaanias väljaspool siseriiklikku tervishoiusüsteemi osutatud raviteenuseid 16. novembri 1967. aasta dekreedi nr 2766/1967 sotsiaalkindlustuse üldrežiimiga kaetud raviteenuste reguleerimise ja meditsiiniteenuste korralduse kohta (*BOE* nr 354, 28.11.1967, lk 16425) artikkel 18.

10 Sisuliselt nägi see artikkel ette, et kindlustatud isikul, kes otsustas kasutada pädeva ametiasutuse poolt ettenähtust erinevaid teenuseid, ei olnud üldjuhul õigust kantud kulude hüvitamisele (lõige 1). Õigus kulude hüvitamisele oli erandina ette nähtud juhtudeks, kui pädev ametiasutus oli „põhjendamatult keeldunud" kindlustatud

isikule viimase tervislikust seisundist tulenevalt vajalikku ravi andmast (lõige 3) või väljaspool riiklikku tervishoiusüsteemi antava ravi kasutamine tulenes „kiireloomulise elutähtsa ravi vajadusest" (lõige 4).

11 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel kuulusid vastavalt siseriiklikule kohtupraktikale ja riikliku tervishoiusüsteemi vastutavate ametiasutuste halduspraktikale dekreedi nr 2766/1967 artikli 18 lõigetes 3 ja 4 sätestatud juhtudel hüvitatavate kulude hulka kindlustatu ja vajaduse korral tema tervisliku seisundi tõttu teda saatva isiku sõidu-, elamis- ja ülalpidamiskulud.

12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et ajal, mil määrus nr 1408/71 jõustus Hispaania suhtes, oli nende kulude hüvitamine tagatud selle määruse artikli 22 lõike 1 punktides a ja c sätestatud juhtudel, kuna esimene neist on sarnane dekreedi nr 2766/1967 artikli 18 lõikes 4 sätestatud õigusega ja teine nimetatud artikli lõikes 3 sätestatuga.

13 20. jaanuari 1995. aasta kuningliku dekreediga nr 63/1995 riikliku tervishoiusüsteemi raames antava ravi kohta (*BOE* nr 35, 10.2.1995, lk 4538) tunnistati nimetatud artikkel 18 kehtetuks ja asendati nimetatud dekreedi artikliga 5.

14 Selle artikli 5 kohaselt on väljaspool riiklikku tervishoiusüsteemi osutatud raviteenuste kulude hüvitamine edaspidi võimalik ainult „juhul, kui väljaspool riiklikku tervishoiusüsteemi on antud kiireloomulist, kohest ja elutähtsat ravi" ning seda juhul, kui on tuvastatud, et „ravi andmine nimetatud süsteemi raames ei olnud mõistliku aja jooksul võimalik ning käesolevat erandit ei ole moonutatud ega kuritarvitatud" (lõige 3).

15 Eelotsusetaotluse esitamise otsuses sisalduva teabe kohaselt kaotati eelmises punktis nimetatud seaduse muudatuse tagajärjel varem dekreedi nr 2766/1967 artikli 18 lõikes 3 sätestatud õigus kulude hüvitamisele juhul, kui pädev ametiasutus on põhjendamatult keeldunud kindlustatu kulude tasumisest. Seetõttu ei ole siseriiklikus õiguses pärast seda muudatust enam vastet määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punktis c sätestatud olukorrale, mis on seotud viimati nimetatud juhtumiga, st vastavat siseriiklikku normi teises liikmesriigis saadud haiglaraviga seotud sõidu-, elamis- ja ülalpidamiskulude hüvitamise kohta. Määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punktis a sätestatud juhul on nende kulude hüvitamine siiski võimalik, kuna sellele olukorrale vastab kuningliku dekreedi nr 63/1995 artikli 5 lõige 3.

Vaidluse aluseks olevad asjaolud ja eelotsuse küsimused

16 M. Acereda Herrera on füüsilisest isikust ettevõtjana kindlustatud riiklikus tervishoiusüsteemis.

17 Juulis 2002 viidi ta kiirabi korras SCS-i alla kuuluvasse haiglasse, kus tal diagnoositi raske haigus. Selles haiglas anti talle nimetatud haiguse vastu ravi.

18 M. Acereda Herrera leidis, et arvestades tema tervislikku seisundit, ei olnud see ravi piisav ning esitas 19. augustil 2002 pädevale asutusele taotluse vormi E 112 väljastamiseks eesmärgiga saada vastavat ravi ühes Prantsusmaa haiglas.

19 17. jaanuaril 2003 väljastati talle nimetatud vorm, mille kehtivusajaks määrati üks aasta. SCS kohustus tasuma Prantsusmaal kantud haiglaravi kulud.

20 Selle ravi ajal käis M. Acereda Herrera mitu korda Prantsusmaal ning nõrga tervise tõttu saatis teda üks pereliige. Ta taotles SCS-ilt nende reiside käigus kantud reisi-, elamis- ja ülalpidamiskulude hüvitamist. Kulude kogusumma oli 19 594 eurot.

21 SCS jättis taotluse rahuldamata. M. Acereda Herrera esitas selle keeldumisotsuse vastu Juzgado de lo Social n°1 de Santanderile kaebuse, mis jäeti 17. novembri 2003. aasta otsusega rahuldamata.

22 M. Acereda Herrera esitas selle otsuse peale Tribunal Superior de Justicia de Cantabriale apellatsioonkaebuse.

23 Kuna Tribunal Superior de Justicia de Cantabrial oli kahtlusi ühenduse õiguse tõlgendamise osas, siis otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määruse [nr 1408/1971] artikli 22 lõike 1 punkti c, artikli 22 lõiget 2 ja artiklit 36 tuleb tõlgendada selliselt, et kindlustatul, kes sai ravi saamise eesmärgil teise liikmesriigi territooriumile minemiseks loa pädevalt asutuselt, on õigus sihtkohaks olevas liikmesriigis tekkinud sõidu-, elamis- ja ülalpidamiskulude hüvitamisele loa andnud liikmesriigi asutuse arvel?

2. Juhul kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas ühenduse õiguses esineb mõni õigusnorm või kriteerium, mille alusel tuleb määrata hüvitise esemeks olevad kulud ja nende suurus?

3. Juhul kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis kas asutamislepingus, täpsemalt selle artiklis 10 [...] ette nähtud pädevuse jaotusega liikmesriikide ja ühenduse institutsioonide vahel ning EÜ artiklis 249 [...] ette nähtud ühenduse määruste õigusliku olemusega on kooskõlas see, et liikmesriik laiendab siseriikliku õigusnormiga ühenduse määruse sätteid, nähes ette õigusnormid, mis täiendavad selle määruse sisu ning kehtestavad erineva regulatsiooni erinevatele olukordadele, mis määruses on samade normidega reguleeritud, takistades seega üksikisikutel teatavate ühenduse õigusnormidega neile antud võimaluste ja õiguste kasutamist? Täpsemalt, kas asutamislepingu ja määrusega [nr 1408/71] on kooskõlas see, kui Hispaania Kuningriik säilitab siseriiklikud õigusnormid, mis annavad sotsiaalkindlustusega kindlustatutele lisaks nimetatud määruse artiklis 22 sätestatule valikuliselt täiendavad õigused hüvitistele ning neid hüvitisi makstakse kõigil juhtudel, välja arvatud lõike 1 punktis c sätestatu korral, vaatamata sellele, et sellist eristamist ei õigusta ükski objektiivne, proportsionaalne ja mõistlik põhjendus?

4. Igal juhul:

   a) Kas EÜ artiklis 12 sätestatud keeluga diskrimineerida kodakondsuse alusel on kooskõlas selline siseriiklik õigusnorm, nagu on kuningliku dekreedi nr 63/1995 artikli 5 lõige 3, millega tunnistatakse kehtetuks dekreedi nr 2766/1967 artikli 18 lõige 3 ja millega võetakse Hispaania riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi raames kindlustatult võimalus saada hüvitist nende raviteenuste kulude eest, mida osutavad Hispaania territooriumil asuvad tervishoiuasutused või -töötajad juhul, kui teenust, millele kindlustatul on õigus, ei osutata riikliku süsteemi poolt mõistliku tähtaja jooksul, võttes arvesse isiku tervise hetkeseisundit ja haiguse eeldatavat kulgu, samas

kui sotsiaalkindlustussüsteemi haldav üksus on sarnasel juhul kohustatud lubama kindlustatul saada raviteenust väljaspool Hispaaniat liikmesriigi territooriumil asuvatelt tervishoiuasutustelt või -töötajatelt?

b) Kas EÜ artikliga 49 ja järgnevate artiklitega tagatud teenuste vaba liikumisega on kooskõlas selline siseriiklik õigusnorm, nagu on kuningliku dekreedi nr 63/1995 artikli 5 lõige 3, millega tunnistatakse kehtetuks dekreedi nr 2766/1967 artikli 18 lõige 3 ja millega võetakse Hispaania riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi raames kindlustatult võimalus saada hüvitist nende raviteenuste kulude eest, mida osutavad Hispaania territooriumil asuvad tervishoiuasutused või -töötajad juhul, kui teenust, millele kindlustatul on õigus, ei osutata riikliku süsteemi poolt mõistliku tähtaja jooksul, võttes arvesse isiku tervise hetkeseisundit ja haiguse eeldatavat kulgu, samas kui sotsiaalkindlustussüsteemi haldav üksus on sarnasel juhul kohustatud lubama kindlustatul saada raviteenust väljaspool Hispaaniat liikmesriigi territooriumil asuvatelt tervishoiuasutustelt või -töötajatelt?

c) Kas EÜ artiklites 81, 82 ja 87 sätestatud konkurentsialaste õigusnormidega on kooskõlas selline siseriiklik õigusnorm nagu kuningliku dekreedi nr 63/1995 artikli 5 lõige 3, millega tunnistatakse kehtetuks dekreedi nr 2766/1967 artikli 18 lõige 3 ja millega võetakse Hispaania riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi raames kindlustatult võimalus saada hüvitist nende raviteenuste kulude eest, mida osutavad Hispaania territooriumil asuvad tervishoiuasutused või -töötajad juhul, kui teenust, millele kindlustatul on õigus, ei osutata riikliku süsteemi poolt mõistliku tähtaja jooksul, võttes arvesse isiku tervise hetkeseisundit ja haiguse eeldatavat kulgu, samas kui sotsiaalkindlustussüsteemi haldav üksus on sarnasel juhul kohustatud lubama kindlustatul saada raviteenust väljaspool Hispaaniat liikmesriigi territooriumil asuvatelt tervishoiuasutustelt või -töötajatelt?"

Eelotsuse küsimused

Kaks esimest küsimust

24 Esimese küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti c, lõiget 2 ja artiklit 36 tuleb tõlgendada selliselt, et kindlustatul, kes sai tema tervislikule seisundile vastava ravi saamise eesmärgil teise liikmesriigi territooriumile minemiseks loa pädevalt asutuselt, on õigus ravi eesmärgil toimunud reisiga seotud sõidu-, elamis- ja ülalpidamiskulude hüvitamisele nimetatud asutuse arvel.

25 Nagu rõhutab Soome valitsus oma kirjalikes märkustes, sätestab määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkt c ammendavalt need hüvitised, mida pädevalt asutuselt loa saanud kindlustatu võib nõuda.

26 Nimetatud artikliga antakse kindlustatule esiteks õigus saada „mitterahalisi hüvitisi", mida pädeva asutuse nimel annab viibimiskoha liikmesriigi asutus vastavalt tema poolt kohaldatavatele õigusaktidele (alapunkt i), ja teiseks õiguse saada „rahalisi hüvitisi", mida annab pädev asutus vastavalt tema poolt kohaldatavatele õigusaktidele, välja arvatud pädeva asutuse ja viibimiskoha liikmesriigi asutuse vahelise kokkuleppe korral, mille alusel võib kõnealuseid hüvitisi anda elukohajärgne asutus pädeva asutuse nimel vastavalt pädeva liikmesriigi õigusaktidele (alapunkt ii).

27 Nagu kinnitab määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 2 teine lõik, on sama artikli lõike 1 punkti c alapunkti i ainsaks eemärgiks tagada liikmesriigi õigusaktide alusel sotsiaalkindlustusega kaetud ja pädevalt asutuselt eelneva loa saanud isikutele juurdepääs „ravile" teises liikmesriigis sama soodsatel hüvitamistingimustel kui

tingimused, mida saavad kasutada viimati nimetatud riigi õigusaktide alusel kindlustatud patsiendid (vt 12. juuli 2001. aasta otsus kohtuasjas C-368/98: Vanbraekel jt, EKL 2001, lk I-5363, punkt 32; 23. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-56/01: Inizan, EKL 2003, lk I-12403, punkt 21, ning 16. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-372/04: Watts, EKL 2006, lk I-4325, punkt 135).

28 Nagu märgivad Hispaania valitsus, Iirimaa ning Küprose, Soome ja Ühendkuningriigi valitsused oma kirjalikes märkustes, puudutab määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti c alapunktist i tulenev pädeva asutuse kohustus seega ainult neid kulusid, mis on seotud raviga, mida patsient sai viibimiskohajärgses liikmesriigis — sellise juhtumi puhul nagu põhikohtuasjas, kus on tegemist haiglaraviga, tähendab see meditsiiniteenuste maksumust ning nendega lahutamatult seotud kulusid, mis tulenevad patsiendi haiglas viibimisest ravi saamise eesmärgil (vt eespool viidatud Wattsi kohtuotsus, punkt 136).

29 Määruse nr 1408/71 mõttes „mitterahaliste hüvitiste" põhiline tunnusjoon on see, et nende „eesmärk on katta kindlustatud isiku saadud ravi" tema seisundist tingitud „meditsiiniliste kulude" tasumise või hüvitamise vormis (vt hooldusriski hõlmavat sotsiaalkindlustust käsitlevate õigusnormide kontekstis 5. märtsi 1998. aasta otsus kohtuasjas C-160/96: Molenaar, EKL 1998, lk I-843, punktid 32 ja 34; vt samuti eespoolt viidatud Wattsi kohtuotsus, punkt 137).

30 Mõistet „rahaline hüvitis" määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti c alapunkti ii tähenduses tuleb samuti ühenduse õiguse kontekstis eraldi tõlgendada (vt selle kohta eespool viidatud Molenaari kohtuotsus, punktid 31 ja 33–36).

31 Nagu ilmneb esiteks määruse nr 1408/71 artiklis 23 sisalduvast viitest, et hüvitise arvutamise meetodid põhinevad asjaomase isiku sissetulekul ja selle suurus võib pereliikmete arvust sõltuvalt erineda, ning teiseks määruse nr 574/72 artiklitest 18 ja

24, mille kohaselt on üldreeglina määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti c alapunktis ii sätestatud hüvitiste saamise eelduseks, et isik esitab teate töö lakkamise kohta, või kui see on pädeva või elukohajärgse asutuse kohaldatavates õigusaktides ette nähtud, töövõimetustõendi, mille on andnud kõnealuse isiku raviarst, kuuluvad rahaliste hüvitiste alla sisuliselt need hüvitised, millega kompenseeritakse saamata jäänud sissetulek, mis on tingitud töövõime kaotusest (vt selle kohta eespool viidatud Molenaari kohtuotsus, punkt 31) ja mis mõjutab asjaomase isiku ja ka tema pereliikmete elukvaliteeti.

32 Eespool viidatud Molenaari kohtuotsuses kvalifitseeris Euroopa Kohus „rahalise hüvitisena" ka hooldustoetuse, öeldes esiteks, et selle toetuse maksmine on perioodiline ning ei sõltu eelnevalt võetud kohustusest kanda teatud kulud ega *a fortiori* tehtud kulutuste kohta tõendite esitamisest; teiseks, et nimetatud toetuse suurus on muutumatu summa ja ei sõltu toetuse saaja poolt jooksvate vajaduste täitmiseks tegelikult kantud kuludest, ning kolmandaks, et viimane tagab selliselt makstud summade kasutamisel suure vabaduse (punkt 34). Nende tunnuste alusel otsustas Euroopa Kohus, et kõnealune toetus on rahaline abi, millega parandatakse üldiselt hooldust vajavate isikute elatustaset, kompenseerides neile nende seisundist tulenevaid lisakulusid (punkt 35).

33 Kahes eelnevas punktis toodud analüüsist selgub, et rahalise hüvitise all peetakse silmas perioodilisi makseid, millega asendatakse sissetulekut või antakse rahalist toetust, et säilitada haige ja vastaval juhul tema pereliikmete üldine elatustase. See mõiste ei hõlma selliste juba tehtud kulutuste hüvitamist nagu põhikohtuasjas vaidluse all olevad kõrvalkulud.

34 Lisaks tuleb märkida, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 eesmärk tagada kindlustatule, kellele pädev asutus on andnud loa minna vajaliku ravi saamiseks teise liikmesriigi territooriumile, saada haiguse korral antavat mitterahalist hüvitist, mida antakse pädeva asutuse nimel ja

vastavalt selle riigi õigusaktidele, kus raviteenust osutatakse. Selle eesmärgi valguses tõlgendatuna ei ole nimetatud artikli esemeks reguleerida „teises liikmesriigis antud raviga seoses kantud kulude hüvitamist liikmesriikide poolt vastavalt pädevas liikmesriigis kehtivatele tariifidele" (28. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-158/96: Kohll, EKL 1998, lk I-1931, punkt 27, ja eespool viidatud kohtuotsus Vanbraekel jt, punkt 36).

35 Seega ei hõlma määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti c alapunktis ii sätestatud rahalised toetused, mida maksab pädev ametiasutus vastavalt tema poolt kohaldatavatele õigusaktidele, selliste välismaal saadud raviga kaasnevate kulude hüvitamist, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

36 Nagu ilmneb vastava jao pealkirjast, puudutab määruse nr 1408/71 artikkel 36 ainult asutustevahelisi tagasimakseid. Nagu märgib Küprose valitsus oma kirjalikes märkustes, ei anna see kindlustatutele mingeid õigusi.

37 Sarnaselt Hispaania valitsusega tuleb veel märkida, et määrus nr 1408/71 sisaldab lisaks mitterahalisi või rahalisi hüvitisi puudutavatele sätetele konkreetseid sätteid ka muude elementide õigusliku korra kohta ning seda ilmestab ka nimetatud määruse artikkel 59, mis sisaldub tööõnnetusi ja kutsehaigusi käsitlevas peatükis ning puudutab vastava isiku „transportimise kulu[sid]".

38 Tuleb märkida, et eelnev tõlgendus ei mõjuta EÜ artikli 49 võimalikust kohaldatavusest tulenevat tagajärge. Sellega oleks vastuolus siseriiklik õigusnorm, millega välistatakse kõrvalkulude hüvitamine, mida on kandnud patsient, kes on

saanud loa minna haiglaravi saamiseks teise liikmesriiki, samas kui need õigusaktid näevad ette selliste kulude hüvitamise kõnesolevasse riiklikku süsteemi kuuluvas haiglas saadud ravi korral (vt selle kohta eespool viidatud Wattsi kohtuotsus, punkt 139).

39 Eelnevast lähtuvalt tuleb vastata esimesele küsimusele, et määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti c, lõiget 2 ja artiklit 36 tuleb tõlgendada selliselt, et kindlustatul, kes sai pädevalt asutuselt loa minna tema tervislikule seisundile vastava ravi saamise eesmärgil teise liikmesriigi territooriumile, ei ole õigust ravi eesmärgil toimunud reisiga seotud tema enda ja teda saatva isiku poolt selle liikmesriigi territooriumil kantud sõidu-, elamis- ja ülalpidamiskulude hüvitamisele nimetatud asutuse arvel, välja arvatud kindlustatud isiku elamis- ja ülalpidamiskulud selles haiglas.

40 Arvestades seda vastust, ei ole vaja teist küsimust uurida.

Kolmas küsimus

41 Kolmanda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas ühenduse õigusega, eelkõige EÜ artiklitega 10 ja 249 ning määruse nr 1408/71 artikliga 22 on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis annab lisaks määruse nr 1408/71 artiklis 22 sätestatule täiendavad õigused hüvitistele selle artikli lõike 1 punktis a nimetatud juhul, kuid selle lõike punktis c nimetatud juhul mitte.

42 Ilma et oleks vaja hinnata seda, kas artikli 22 lõike 1 vastavalt punktides a ja c nimetatud olukorrad on omavahel võrreldavad, tuleb märkida, et nimetatud määruse artikkel 22 ei hõlma kõnesolevaid täiendavaid kulusid. Nagu märgivad Iirimaa ning Poola ja Ühendkuningriigi valitsused oma kirjalikes märkustes, ei piira põhikohtuasjas osutatud õigusnormid neil asjaoludel määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punktist c kindlustatud isikule, kes on selle sätte alusel saanud pädevalt asutuselt loa minna ravi saamise eesmärgil teise liikmesriiki, tulenevat õigust saada mitterahalisi ja rahalisi hüvitisi.

43 Sellest tulenevalt ei riku nimetatud õigusnorm määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punktist c tulenevaid kohustusi ega kahjusta selle sätte vahetut õigusmõju.

44 See ei riku EÜ artiklis 10 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtet.

45 Eelnevast lähtudes tuleb kolmandale küsimusele vastata, et siseriiklik õigusnorm, mis annab lisaks määruse nr 1408/71 artikli 22 lõikes 1 sätestatule täiendavad õigused hüvitistele selle artikli lõike 1 punktis a nimetatud juhul, aga mitte selle lõike punktis c nimetatud juhul, ei kahjusta selle sätte vahetut õigusmõju ega riku EÜ artiklist 10 tulenevat lojaalse koostöö põhimõtet.

Neljas küsimus

46 Neljanda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas EÜ artiklitega 12, 49, 81, 82 ja 87 on kooskõlas selline muudatus, nagu tehti siseriiklikes

õigusnormides 1995. aastal, mille tõttu ei saa kindlustatu, kellele ei anta riikliku süsteemi poolt mõistliku tähtaja jooksul isiku tervislikku seisundit arvesse võttes vajalikku ravi, nõuda hüvitist nende raviteenuste kulude eest, mida osutavad Hispaania territooriumil asuvad tervishoiutöötajad, samas kui Hispaania ametiasutused on kohustatud lubama kindlustatul minna ravi saamise eesmärgil teise liikmesriiki ning seda nimetatud asutuse kulul ja määruse nr 1408/71 artiklis 22 sätestatud tingimustel.

47 Tuleb märkida, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval siseriiklikul kohtul kohtuasja konkreetseid asjaolusid arvesse võttes õigus hinnata eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks ning Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust (vt eelkõige 15. detsembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-415/93: Bosman, EKL 1995, lk I-4921, punkt 59, ning 13. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-36/99: Idéal tourisme, EKL 2000, lk I-6049, punkt 20).

48 Euroopa Kohus on siiski ka tõdenud, et ta ei saa siseriikliku kohtu esitatud küsimusele vastata, kui on ilmselge, et taotletud ühenduse õiguse tõlgendusel või kehtivuse hindamisel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega, või kui kõnealune probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada eelotsuse küsimusele kasuliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud asjaolud (vt eespool viidatud Bosmani kohtuotsus, punkt 61, ja Idéal tourisme'i kohtuotsus, punkt 20).

49 Eelotsuse küsimuse mõte ei ole anda juhendavaid arvamusi üldiste või oletuslike küsimuste kohta, vaid küsimus esitatakse vajadusest vaidluse tõhusa lahenduse järele (vt 12. märtsi 1998. aasta otsus kohtuasjas C-314/96: Djabali, EKL 1998, lk I-1149, punkt 19).

50 Nagu ilmneb neljanda küsimuse sõnastusest ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu põhjendustest selle küsimuse esitamiseks, on käesoleval juhul selle eesmärk küsida Euroopa Kohtu hinnangut selle isiku võimaliku diskrimineerimise kohta, kes on Hispaanias kindlustatud, kuid kellele riiklik süsteem ei suuda mõistliku aja jooksul vajalikku ravi anda ja kes pöördub Hispaania erakliinikusse, kuna sellel kindlustatul ei ole 1995. aastal jõustunud muudatuste tõttu enam siseriikliku õiguse alusel õigust nõuda kõnealuses kliinikus kantud ravikulude hüvitamist, välja arvatud meditsiinilise hädaabi korral, samas kui pädevalt asutuselt teises liikmesriigis ravi saamise loa saanud kindlustatul on vastavalt määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punktile c õigus selliste kulude hüvitamisele.

51 Nagu märgivad Hispaania ja Ühendkuningriigi valitsused oma kirjalikes märkustes, tuleb sedastada, et sellel küsimusel ei ole mingit seost põhikohtuasja esemega, mis käsitleb küsimust, kas pädeva ametiasutuse eelneval loal ravi saamise eemärgil teise liikmesriiki läinud kindlustatu ja tema saatja reisi-, elamis- ja ülalpidamiskulud kuuluvad hüvitamisele või mitte.

52 Seetõttu ei ole vaja neljandale küsimusele vastata.

Kohtukulud

53 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97) artikli 22 lõike 1 punkti c, lõiget 2 ja artiklit 36 tuleb tõlgendada selliselt, et kindlustatul, kes sai pädevalt asutuselt loa minna tema tervislikule seisundile vastava ravi saamise eesmärgil teise liikmesriigi territooriumile, ei ole õigust ravi eesmärgil toimunud reisiga seotud tema enda ja teda saatva isiku poolt selle liikmesriigi territooriumil kantud sõidu-, elamis- ja ülalpidamiskulude hüvitamisele nimetatud asutuse arvel, välja arvatud kindlustatud isiku elamis- ja ülalpidamiskulud selles haiglas.**

2. **Siseriiklik õigusnorm, mis annab lisaks määruse nr 1408/71 (muudetud ja ajakohastatud määrusega nr 118/97) artikli 22 lõikes 1 sätestatule täiendavad õigused hüvitistele selle artikli lõike 1 punktis a nimetatud juhul, aga mitte selle lõike punktis c nimetatud juhul, ei kahjusta selle sätte vahetut õigusmõju ega riku EÜ artiklist 10 tulenevat lojaalse koostöö põhimõtet.**

Allkirjad